

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część V

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Artur Domosławski, *Generacja Obamy*, „Gazeta Wyborcza” 2008.

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część V

Źródło: Markus Winkler, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Analiza źródeł**”.

Szukając odpowiedzi na tytułowe pytanie, trzeba podkreślić jego wieloaspektowość. Jeżeli mielibyśmy do czynienia z pojedynczymi zdaniami, sprawa wydaje się prosta – przedstawiony został fakt albo opinia. Jeżeli jednak analizujemy zdania złożone, może się okazać, że jedna część wyraża opinię, a druga wskazuje na fakt. Jak zatem wtedy odpowiedzieć na pytanie: „Fakt czy opinia?”. W tej serii materiałów przybliżamy schemat postępowania, który w tym pomoże.

Twoje cele

- Przeanalizujesz fragmenty wywiadu *Generacja Obamy* – rozmowy z Tonym Judtem, i wskażesz zawarte w nim fakty oraz opinie.
- Dokonasz selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych z materiału źródłowego.
- Przedstawisz wnioski z analizy materiału.

Dla zainteresowanych

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część I

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część II

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część III

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część IV

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część VI

Przeczytaj

Wprowadzenie do analizy

Tak naprawdę ocenić można pojedynczą myśl, gdyż tylko ona ma charakter prosty i umożliwiający jednoznaczną odpowiedź. Czytając zatem dłuższy tekst publicystyczny, nie należy badać pojedynczych zdań, ale szukać samodzielnych myśli. To właśnie one zawierają w sobie albo **fakt**, albo **opinię**. Postępując w ten sposób, nawet najbardziej skomplikowana struktura zdaniowa nie będzie stanowić problemu w wydaniu oceny o jej charakterze – nawet w przypadku gdy jedno zdanie ma wiele myśli, nie stanowi to żadnego utrudnienia dla wydania oceny dla poszczególnych myśli.

Aby jednak dostrzec zawłość i pozorną łatwość zadania, jakie nas czeka, spróbujmy przestudiować przypadek wzajemnego uwikłania opinii i faktów. Jest on bodaj najślynniejszym, jeśli chodzi o wymowę i konsekwencje.

Studium przypadku

29 stycznia 2005 r. w „Gazecie Wyborczej” opublikowano artykuł Wojciecha Czuchnowskiego, zatytułowany *Ubecka lista krąży po Polsce*. Artykuł ukazywał kulisy wyniesienia z archiwów IPN-u i rozpowszechnienia przez Bronisława Wildsteina wśród dziennikarzy indeksu katalogowego archiwalnych zasobów akt. Na liście – która nie była listą tajnych współpracowników UB – znajdowało się około 240 tys. nazwisk, w tym m.in. mecenasa Krzysztofa Piesiewicza, prof. Jadwigi Staniszkis, prof. Andrzeja Paczkowskiego (który już wtedy miał status pokrzywdzonego) i zmarłego prof. Tomasza Strzembosza. W ten sam dzień nagrano program Jacka Żakowskiego „Summa zdarzeń”, m.in. z udziałem prof. Staniszkis, a kilka godzin przed jego nagraniem red. Żakowski poinformował profesor, że jest ona na liście. W tym samym czasie (jeszcze przed nagraniem) prof. Andrzej Friszke po zapoznaniu się z teczką prof. Staniszkis wskazał, że zawarte tam dane uprawniają ją do wystąpienia o status pokrzywdzonej.

30 stycznia 2005 r. doszło do wyemitowania nagranych dzień wcześniej programów. W jego trakcie do publicznej wiadomości została podana informacja, że na liście (z tytułu „Gazety Wyborczej” wiemy, że „ubeckiej”) znajduje się nazwisko prof. Staniszkis. Na wizji profesor przeżywała dramat i szok. Natomiast obecny w programie Bronisław Wildstein zarzucał „Gazecie Wyborczej” manipulację i wprowadzanie

w błąd przez określenie „ubecka lista”. Według niego miało to na celu zbudowanie odpowiedniego napięcia i pozyskanie opinii społecznej dla sprzeciwu wobec lustracji.

Dzień później – 31 stycznia 2005 r. – prof. Staniszkis oświadczyła, że przypadek dotyczący listy został zmanipulowany, i osobiście udzieliła poparcia Wildsteinowi. Tego samego dnia prezes IPN-u, prof. Leon Kieres, udzielił wywiadu „Rzeczpospolitej”, w którym oświadczył, że cały indeks katalogowy był jawny i służył jako materiał porządkujący zasoby IPN-u. Wyraził jednocześnie opinię, że nazwanie go listą agentów czy ubecką to sprawa skandaliczna.

Pozostałe szczegóły sprawy wydają się niepotrzebne – istota leży w tytule artykułu. Nie jest przecież bez znaczenia, że na pierwszej stronie jednego z najważniejszych polskich dzienników umieszczono sformułowanie, które sugerowało, iż mamy do czynienia z faktem. Konstrukcja zdania nie zawierała żadnych wątpliwości: stwierdzano coś, co jest, co się dzieje – że lista jest ubecka i że krąży. Jeżeli nawet krążenie listy okazało się faktem, to jednak to, co krążyło, nie było tym, o czym pisano... Wyrażenie opinii i nadanie jej statusu faktu sprawiło, że odbiór całego omawianego zagadnienia w społeczeństwie był inny, niż na to zasługiwał – bardziej radykalny i emocjonalny. Zatem gdyby tytuł brzmiał: „Coś, co jest odbierane jako lista ubecka, krąży po Polsce”, wszystko byłoby w porządku. Ostatecznie to, co wydaje się w tytule faktem, nim nie jest, bo nie ma elementu, który stanowiłby o jego znaczeniowym sensie.

Opisany przypadek to jedynie przykład podany jako wzór. Wystarczy jednak sięgnąć do dzienników lub tygodników (albo bacznie obserwować bieżące wydania) i zapoznać się z ich nagłówkami. Sprawa sama się wyjaśni.

Wracając do początkowego pytania: „Czym jest fakt, a czym jest opinia?”, można odpowiedzieć na nie, posługując się klasyczną definicją prawdy. Mówi ona, że „prawda to zgodność myśli z rzeczą”, a zatem zgodność tego, co mam w swoim umyśle na temat „jakiejś rzeczy”, ze stanem faktycznym „tej rzeczy”. Jeżeli zamiast słowa „prawda” wstawimy słowo „fakt”, uzyskamy odpowiedź na pierwszą część pytania. **Fakt** to sprawa rzeczywistości – coś, co się wydarzyło (bądź właśnie się wydarza), coś, czego źródła nie tkwią w mniemaniu, ale w obiektywnym stanie rzeczy. **Opinia** zaś to sprawa oceny, takiego bądź innego punktu widzenia, wedle którego każdy może zaprotestować i powiedzieć: „Mam na ten temat inne zdanie”.

Aby upewnić się, czy masz do czynienia z faktem czy też z opinią, zadaj jedno z dwóch pomocniczych pytań: „Co się wydarzyło?” bądź też „Jaka ocena została wypowiedziana?”.

Jeżeli do wyróżnionej myśli pasuje pytanie pierwsze, masz do czynienia z faktem. Jeżeli drugie – z opinią. Oczywiście pytania te można zadać na różne sposoby. Istotne jest jednak to, że pytanie sprawdzające status faktu pyta o coś, co realnie zaistniało w przeszłości bądź właśnie się wydarza. Pytanie sprawdzające status opinii pyta o to, co na temat danego faktu zostało powiedziane (nie dotyczy zaistnienia samego faktu, ale tego, jak go oceniono).

A teraz sprawdź się: wyłuskaj fakty z morza opinii.

Fakt czy opinia – odkryj prawdę

Przeanalizuj wybrane fragmenty rozmowy Artura Domosławskiego z Tonym Judtem na temat prowadzonej w Stanach Zjednoczonych kampanii prawyborczej. Wywiad zatytułowany *Generacja Obamy* ukazał się w „Gazecie Wyborczej” 16 lutego 2008 r.

Które ze zdań są opiniami? Wynotuj je.

((Artur Domosławski

Generacja Obamy

Sądzę, że w Ameryce zachodzi zmiana w dwóch zasadniczych sprawach. Wiatr wieje w żagle tych, którzy mówią o potrzebie programów socjalnych, co ma niewątpliwie związek z kryzysem gospodarki. Nie tylko ludzie sytuujący się po lewej stronie politycznego spektrum, lecz również ludzie centrum mówią, że kwestia powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego jest paląca. Którykolwiek zatem z kandydatów Demokratów wygra, mamy szansę na jakąś zmianę w tej sferze. Tymczasem zaledwie pięć lat temu publiczna debata w tej sprawie nie była oczywista, temat traktowano jako politycznie nieznaczący.

Podobna zmiana dokonuje się w innej kwestii – relacji Ameryki ze światem. Oboje kandydaci Demokratów będą dążyć do

nieagresywnego układania się ze światem – i może to być zupełnie realna zmiana.

Wszystko to brzmi optymistycznie, ale muszę dodać parę uwag sceptycznych. Jeśli wygra Hillary Clinton, jej styl sprawowania władzy będzie bardzo tradycyjny. Clinton jest reprezentantką establishmentu swojej partii. Sądzę, że jej administracja reprezentowałaby raczej konserwatywny nurt Demokratów.

Czy jednak prezydentura Baracka Obamy przyniosłaby zmianę, która wykroczy poza retorykę? Trudno dziś przesądzić. Na razie fenomen Obamy można opisać raczej poprzez to, co się dzieje wokół niego. Po raz pierwszy, odkąd mieszkam w USA [ćwierć wieku – A.D.], moi studenci tryskają entuzjazmem, optymizmem i są żarliwie zaangażowani w życie polityczne.

Źródło: Artur Domosławski, *Generacja Obamy*, „Gazeta Wyborcza” 2008.

Twoje notatki:

Porównaj swoje odpowiedzi z propozycjami innych uczniów w klasie. Zaweryfikujcie wspólnie swoje wskazania.

Słownik

fakt

(z łac. *factum* – uczynek, czyn); to, co zaszło lub zachodzi w rzeczywistości

opinia

przekonanie o czymś, pogląd na jakąś sprawę; sposób, w jaki oceniają kogoś inni

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Zapoznaj się z analizą przytoczonego tekstu, która określa, czy wypowiedzi są faktami, czy też opiniami. Następnie sporządź w punktach notatkę, w której zawrzesz najważniejsze dla ciebie informacje.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

1

Sądzę, że w Ameryce zachodzi zmiana w dwóch zasadniczych sprawach.

2

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Słowo „sądzę” mówi nam wszystko: tak myśli autor. Jego opinia w tym zdaniu polega na tym, iż wymienia „dwie sprawy”.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

3

Wiatr wieje w żagle tych, którzy mówią o potrzebie programów socjalnych, co ma niewątpliwie związek z kryzysem gospodarki.

4

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

„Wiatr wieje w żagle tych” oraz „co ma niewątpliwie związek” – wyrażenia będące opiniami autora.

5

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Nie tylko ludzie sytuujący się po lewej stronie politycznego spektrum, lecz również ludzie centrum mówią, że kwestia powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego jest paląca.

6

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Zdanie niezwykle trudne do weryfikacji, gdyż ma konstrukcję przytoczenia danych.

Rzeczywiście – jest opisem tego, co się dzieje, ale jest to opis autora, wyciągającego wnioski z własnej obserwacji.

7

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Którykolwiek zatem z kandydatów Demokratów wygra, mamy szansę na jakąś zmianę w tej sferze.

8

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Ewidentna opinia wyrażająca przekonanie autora o szansie na zmianę.

9

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Tymczasem zaledwie pięć lat temu publiczna debata w tej sprawie nie była oczywista, temat traktowano jako politycznie nieznaczący.

10

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Kluczowe są zwroty „nie była oczywista” oraz „jako politycznie nieznaczący” – ewidentne

oceny.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

11

Podobna zmiana dokonuje się w innej kwestii –
relacji Ameryki ze światem.

12

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Wniosek autora z jego własnych obserwacji.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

13

Oboje kandydaci Demokratów będą dążyć do
nieagresywnego układania się ze światem –
i może to być zupełnie realna zmiana.

14

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Pierwsza część zdania odnosi się do przyszłości, więc nie może być faktem, druga zaś („realna zmiana”) to ocena.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

15

Wszystko to brzmi optymistycznie, ale muszę dodać parę uwag sceptycznych.

16

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Słowo „optymistycznie” przesądza o opiniowym charakterze zdania.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

17

Jeśli wygra Hillary Clinton, jej styl sprawowania władzy będzie bardzo tradycyjny.

18

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Autor snuje wizje na temat przyszłych zachowań Hillary Clinton, więc z całą pewnością wyraża opinię.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

19

Clinton jest reprezentantką establishmentu swojej partii.

20

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

To zdanie nie jest łatwe do sklasyfikowania. Z jednej bowiem strony oznajmia coś realnego (a więc wydawałoby się, iż można je uznać za fakt), z drugiej jednak użycie słowa „establishment” jest formą oceny.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

21

Sądzę, że jej administracja reprezentowałaby raczej konserwatywny nurt Demokratów.

22

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Już samo słowo „sądzę” wystarczy do stwierdzenia, iż jest to opinia, a reszta to potwierdza.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

23

Czy jednak prezydentura Baracka Obamy przyniosłaby zmianę, która wykroczy poza retorykę?

24

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Autor stawia pytania na przyszłość, zatem snuje określone hipotezy.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

25

Trudno dziś przesądzić.

26

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Słowo „trudno” ma charakter wyrażenia oceny, jest zatem opinią.

27

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Na razie fenomen Obamy można opisać raczej poprzez to, co się dzieje wokół niego.

28

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

To zdanie zawiera myśl uogólniającą, przez co wyraża opinię autora.

29

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Po raz pierwszy, odkąd mieszkam w USA [ćwierć wieku – A.D.], moi studenci tryskają entuzjazmem, optymizmem i są żarliwie zaangażowani w życie polityczne.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Opinia

Kolejne zdanie mające konstrukcję sugerującą ujawnianie faktu, który rzeczywiście jest tam przekazany (jako pewien obraz rzeczywistości), ale ubrany został w ocenę autora. Zdanie sprawia wrażenie faktu, ale jest w nim zwrot, który wyraźnie wskazuje na ocenę: „po raz pierwszy od”.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje notatki:

Audiobook

Polecenie 1

Wysłuchaj audiobooka z komentarzem do analizy przedstawionego tekstu. Porównaj z nim swoje notatki.

Artur Domosławski *Generacja Obamy* (fragmenty), „Gazeta Wyborcza” 16.02.2008.

Plik o rozmiarze 85.66 KB w języku polskim

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PcJwToQBs>

Komentarz do analizy

Trudno uwierzyć, że w przytoczonym fragmencie nie ma żadnego zdania, któremu można byłoby nadać status faktu. Wprawdzie znajdziemy w nim kilka zdań zawierających fakty, ale są one podane w dość szczególny sposób, który sprawia, że musimy je zaklasyfikować jako opinię. Spróbujmy kolejno przeanalizować zdania.

Rozpocznijmy od zdania: „Nie tylko ludzie sytuujący się po lewej stronie politycznego spektrum, lecz również ludzie centrum mówią, że kwestia powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego jest paląca”. Z pozorów wydaje się, że zdanie jest faktem. Autor przecież opisuje, wymienia, nakreśla panującą sytuację. Odwołuje się zatem do czegoś, co realnie istnieje i co jest prawdą. Jednak zdanie zawiera ukrytą opinię, przedstawioną bardzo subtelnie choćby w wyrażeniach: „nie tylko ludzie sytuujący się” oraz „lecz również”, które są oceną. Zwodzi nas jednak konstrukcja zdania i jego oznajmujący tryb.

Kolejne zdanie to „Clinton jest reprezentantką establishmentu swojej partii”. Pozornie (może nawet bardziej wyraziście niż w przypadku zdania poprzedniego) nakreśla pewien wycinek rzeczywistości. Jednak słowo „establishment” jest wyrażeniem opinii, swego rodzaju zaklasyfikowaniem. Nie jest prostym stwierdzeniem faktu, takim jak to, że Clinton jest członkiem Partii Demokratycznej i osobą walczącą o nominację prezydencką.

Ostatnie zdanie, które warto szerzej rozpatrzeć, to: „Po raz pierwszy, odkąd mieszkam w USA [ćwierć wieku], moi studenci tryskają entuzjazmem, optymizmem i są żarliwie zaangażowani w życie polityczne”. Wyrażenie w nawiasie kwadratowym jest dodatkiem prowadzącego wywiad na etapie redakcji, dającym wyobrażenie, co kryje się za owym

„odkąd mieszkam”. To jeszcze bardziej narzuca nam logikę zdania prezentującego fakt. Ale w rzeczywistości tak nie jest, o czym przesądzają przede wszystkim dwie kwestie. Po pierwsze, wyrażenie „po raz pierwszy” jest oceną, ponieważ to subiektywne odczucie autora. Po drugie, zjawiska, które opisuje, także mają osobisty charakter, choć mogły rzeczywiście zaistnieć. Dla przykładu porównajmy to ze zdaniem: „W realizowanych w tym roku badaniach 25 procent studentów na pytanie »Czy odczuwasz w sobie optymizm?«, zakreśliło odpowiedź »tak«. To więcej o 15 procent niż pięć lat temu. Widać wyraźnie, iż poziom optymizmu wzrasta”. Pomimo pozorów faktyczności tylko pierwsze dwa zdania z przytoczonej wypowiedzi są faktem, natomiast ostatnie jest opinią – w pełni zgodną z faktami, ale wciąż opinią. Moglibyśmy także dla ułatwienia rozpatrzeć zdanie trzecie zupełnie odrębnie: „Widać wyraźnie, iż poziom optymizmu wzrasta” – teraz z pewnością łatwiej dostrzec status tego zdania jako opinii.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

W dostępnych źródłach, np. w portalach informacyjnych, znajdź artykuły, które analizują przebieg dowolnej kampanii wyborczej. Wypisz z nich po dwa przykłady stwierdzeń faktów i o charakterze opinii.

Fakty:

Opinie:

Ćwiczenie 2

Wskaż wypowiedzi, które nie są faktami.

To kardynalny błąd.

Relacje z operacji bohatera w klinice w Houston też przyciągały rzesze przed telewizory.

A może znicz zapalą pierwsi chińscy astronauty.

Może to wina waszych polityków, którzy nie potrafią rozmawiać z ludźmi z Waszyngtonu?

Ćwiczenie 3

Rozstrzygnij, czy poniższe zdanie jest faktem, czy opinią. Uzasadnij odpowiedź.

Kulminacja nastąpi 8 sierpnia wieczorem na stadionie olimpijskim w Pekinie – Ptasim Gnieździe, cudzie architektury za 500 mln dolarów.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 4

Rozstrzygnij, czy poniższe zdanie jest faktem, czy opinią. Uzasadnij odpowiedź.

Kto nim jest, to zawsze tajemnica.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autor: Tomasz Malinowski

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część V

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

5) dokonuje krytycznej analizy materiałów z kampanii wyborczych (np. spoty, memy, ulotki i hasła wyborcze);

7) krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów; formułuje własną opinię w oparciu o poznane fakty; rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy.

Kształowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje fragmenty wywiadu *Generacja Obamy* – rozmowy z Tonym Judtem, i wskazuje fakty oraz opinie;
- dokonuje selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych z materiału źródłowego;
- przedstawia wnioski z analizy materiału.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;

- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”. Wynotowują z wywiadu *Generacja Obamy* wypowiedzi, które według nich są faktami bądź opiniami.
2. Chętne/wybrane osoby przygotowują prezentacje na temat prowadzonych w Stanach Zjednoczonych kampanii prawyborczych, ze szczególnym uwzględnieniem kampanii z udziałem Hillary Clinton i Baracka Obamy.

Faza wstępna:

1. Przedstawienie tematu „Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część V” i celów zajęć.
2. Przedstawienie prezentacji przygotowanej przez uczniów. Po jej zakończeniu reszta klasy może zadawać prelegentom pytania.

Faza realizacyjna:

1. Chętne/wybrane osoby przedstawiają swoje analizy fragmentu wywiadu *Generacja Obamy* pod kątem faktów i opinii. Uzasadniają swoje decyzje, a pozostali uczniowie mogą z nimi polemizować.
2. Uczniowie zapoznają się z treścią prezentacji multimedialnej i weryfikują z nią analizy przygotowane przed zajęciami. Zapisują problemy i pytania z nią związane. Następnie prowadzą dyskusję, która pozwala lepiej zrozumieć analizę.
3. Uczniowie słuchają komentarza do analizy z sekcji „Audiobook”. Przedstawiają swoje wątpliwości i refleksje. Omawiają je wspólnie z nauczycielem.

4. Podział klasy na kilka grup. Każda rozwiązuje ćwiczenie 1 w sekcji „Audiobook”, korzystając z zasobów internetowych. Następnie prezentują zebrane zdania i uzasadniają, dlaczego jest to fakt bądź opinia. Reszta klasy wraz z nauczycielem weryfikują poprawność wykonania zadania.

Faza podsumowująca:

1. Chętne/wybrane osoby dokonują podsumowania zajęć ze swojego punktu widzenia.
2. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy wylosowanej grupy. Prosi o samoocenę uczniów dotyczącą współpracy w zespole oraz wykonanego zadania. Dokonuje oceny pracy wybranych uczniów.

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne, których nie rozwiązali na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

- Artur Domośławski, *Generacja Obamy. Rozmowa z Tonym Judtem*, „Gazeta Wyborcza” 16 lutego 2008 r.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Prezentacja multimedialna” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.